

**Groen
Kennisnet**

kennisplatform voor de groene sector

[GKN Home](#)[Over ons](#)[Cookie instellingen](#)[Portalen](#)[Kennisbank](#)[Leermateriaal](#)[Vakbladen](#)[Dossiers](#)[Nieuws](#)

Dossier

Dossier

Voedsel en klimaat

Hoe groot is de rol van voedsel in de opwarming van de aarde? Draait het alleen om CO₂? Welke maatregelen treffen overheid en industrie voor een beter klimaat? Wat kun je als consument zelf doen? Wat is circulair ondernemen? Dit dossier zet de informatie op een rij.

– Kernpublicaties (klik hier)

- [Feiten en cijfers over duurzaam eten](#), Voedingscentrum
- [Klimaatverandering en de gevolgen voor de wereldvoedselvoorziening](#), Life Lezing 2018 Reinier van den Berg, Aeres Hogeschool 5 april 2018
- [Kamerbrief Voedselagenda voor veilig, gezond en duurzaam voedsel](#), oktober 2015
- [Rapport Menu van Morgen](#), Blonk Consultants, 2015
- [Trends in Nederlandse voetafdrukken](#), Planbureau voor de leefomgeving, 2015
- [Monitor Duurzaam Nederland](#)
- [Meer voedsel, minder broeikasgas: landbouw en voedselproductie na Parijs](#), artikel Wageningen World, 2016
- [Milieubelasting van de voedselconsumptie in Nederland](#), RIVM rapport, 2016
- [Op weg naar de echte prijs, echte waarde en echte winst van voedsel: een routekaart om te sturen op de maatschappelijke effecten van voedsel](#), rapport Wageningen University and Research, 2018

Chat offline

Laat een bericht achter

Publicaties over
voedselproductie,
consumptie en
klimaat

Contact

Reageren op dit dossier?

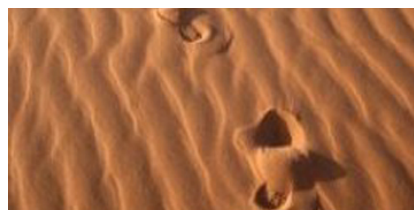
Stuur je reactie naar:

servicedesk@groenkennisnet.nl

CO₂ en ons voedsel

In de keten van onze voedselproductie - van grond tot mond – komen in alle schakels broeikasgassen vrij. Deze gassen zijn: kooldioxide (CO₂), methaan (CH₄), en lachgas (N₂O). De bijdrage van elk van deze gassen aan de opwarming van de aarde, wordt uitgedrukt in CO₂-equivalenten.

Voetafdruk

Om de abstracte term duurzaamheid meetbaar te maken, is het begrip ecologische 'voetafdruk' bedacht. Dit is een maat voor de milieudruk in binnen- en buitenland door consumptie in Nederland. Er bestaan verschillende voetafdrukken, zoals de koolstof-, de land- en watervoetafdruk ([Planbureau voor de leefomgeving 2015](#)).

Consument aan zet

Voedsel draagt met 20-35 procent fors bij aan de totale milieubelasting van elke Nederlander ([Milieucentraal](#) , [Voedingscentrum](#)). Duurzamer eten doe je vooral door minder te eten, zo adviseert het Voedingscentrum, en door gezondere keuzes te maken. Wanneer alle Nederlanders zouden eten volgens de Schijf van Vijf levert dit 20 procent minder uitstoot van CO₂ ten opzichte van het gebruikelijke voedselpatroon.

– Lees meer

CO₂ is in absolute zin het meest geproduceerde gas, maar methaan en distikstofoxide (lachgas) leveren elk een relatief grote bijdrage aan opwarming (respectievelijk 25 en 298 CO₂-equivalenten). In het eerste deel van de keten (plantenteelt, veehouderij, verwerking, opslag, transport, winkel of restaurant) wordt driekwart van de CO₂ geproduceerd. De consument is verantwoordelijk voor het laatste kwart (inkoop, bewaren, bereiding, weggooien) ([Voedingscentrum](#)).

De totale Nederlandse uitstoot van CO₂-equivalenten is in de periode 1995-2010 gestegen van 248 tot 276 Megaton. De Nederlandse landbouwsector is verantwoordelijk voor 11% van de totale Nederlandse CO₂-uitstoot, hierin is het

aandeel van geïmporteerde grondstoffen en veevoer meegenomen. In vergelijking met andere EU-landen legt ons land een relatief groot beslag op de natuurlijke hulpbronnen elders in de wereld, vooral in ontwikkelingslanden. ([Planbureau Leefomgeving 2015](#) , [Eurostat 2015](#) , [CBS 2014](#))

Wereldwijd zorgen voedselsystemen voor 19-29% van de totale CO₂-uitstoot ([Climate change and food systems, 2012](#)). Tegelijkertijd ondervindt de voedselproductie ook de negatieve effecten van klimaatverandering, zoals droogte, overstromingen, stormen of nieuwe ziektes en plagen. [FAO](#) vat de situatie van klimaatverandering voor de wereldvoedselvoorziening samen in tien feiten.

Lees ook de Groen Kennisnetdossiers: [Klimaatverandering](#) , [Eiwitbronnen](#) , [Voedselverspilling](#) , [Consumententrends](#)

– Lees meer

De [koolstofvoetafdruk](#) , ofwel de uitstoot van CO₂, is de meest populaire methode om de mate van duurzaamheid te meten. Deze staat centraal in het internationale klimaatverdrag van Parijs ([COP21, 2015](#)).

Meten we de Nederlandse [landvoetafdruk](#) , dan gebruiken we een oppervlak dat drie keer zo groot is als ons eigen land. Bekijkt men uitsluitend voedselproductie dan daalt de landvoetafdruk licht sinds 1995.

Ook de [watervoetafdruk](#) komt regelmatig in de media. Hoewel er soms discussie is over de rekenmethoden achter de voetafdrukken of de praktische betekenis van de waarde ervan, blijken ze een goede methode om het [bewustzijn rondom duurzaamheid te verhogen](#) .

– Lees meer

Minder vlees eten en minder voedsel verspillen zijn de belangrijkste actiepunten voor de consument, wanneer het gaat om het beperken van klimaatverandering. De [factsheet 'Feiten en cijfers over duurzaam eten'](#) (Voedingscentrum) zet een aantal kwantitatieve gegevens rondom ons voedsel op een rij.

'Klimaatsslimmer' kopen, koken en eten: hoe doe je dat in de praktijk? Verschillende organisaties ontwikkelden voor dit doel meetinstrumenten en geven praktische tips:

- [Klimaatweegschaal](#), Voedingscentrum
- [Voedselafdruk](#), Voedingscentrum
- [Menu van Morgen](#), Natuur & Milieu
- [Hoe voorkom je verspilling?](#), Voedingscentrum
- [De supermarkt inzetten als stimulans voor duurzamere consumentenkeuzes](#), [weblog voeding](#), Wageningen University and Research, 2016

Een 'klimaatsslimme' voedselkeuze en het terugdringen van voedselverspilling zijn stappen in de goede richting. Echter, om daadwerkelijk een persoonlijke bijdrage te leveren aan minder broeikasgassen moet de Nederlandse consument ook op andere terreinen klimaatbewuste keuzes maken. [MilieuCentraal](#) en NRC identificeren wonen (isolatie), reizen (minder vaak vliegtuig en auto, meer OV en fiets) en energie (meer zon en wind, minder fossiele brandstoffen) als de overige 'klimaatklappers'.

Rol van overheid en industrie

De [Nederlandse overheid](#) stimuleert duurzame consumptie: consumeren zonder dat dit nadelig is voor mens en milieu. De [klimaatagenda](#) beschrijft de gevolgen van temperatuurstijging voor Nederland en de wereld. Gekozen oplossingen, - tevens kansen voor Nederlandse bedrijven - liggen onder andere op het terrein van slimme landbouwoplossingen ([climate smart](#)

Changement climatiq...

Verschillende scenarios van klimaatverandering (2015-2100)

Meer video's

[Emeritus Professor Pier Vellinga bij omroep Gelderland](#) (13 december 2015) over klimaatneutraal voedselsysteem: "Voedsel dat voor ons gezond is (minder vlees en kaas) is ook gezond voor de planeet. We moeten radicaal anders gaan werken in de landbouw,

Circulair ondernemen

In plaats van na gebruik de grondstoffen weggooien (lineaire economie), is het in belang van het klimaat om de grondstoffen opnieuw te gebruiken (circulaire economie). Nederland wil één grote circulaire economie worden en [de grote banken](#) helpen daaraan mee.

Het huidige kabinet zet zich in voor circulaire landbouw ([Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden, 2018](#)).

[agriculture](#)) de overgang van productieketens naar gesloten circuits (circulaire economie) en de inzet van '[groene](#)' [grondstoffen](#) (biobased economy).

hiervoor zijn slimme boeren nodig. De opleidingen moeten deze veranderingen mogelijk maken"

[MVO Nederland](#) helpt je met de transitie naar circulair ondernemen.

[50 voorbeelden](#) van Nederland Circulair!

– Lees meer

- [Infographic Klimaatagenda Nederland](#)

Het initiatief voor verduurzaming van de Nederlandse voedselproducerende sector ligt in de eerste plaats bij de bedrijven zelf. Samenwerkingsprojecten in ketens worden gesteund door de overheid. In het perspectief van klimaatverandering en de toenemende vraag naar voedsel wereldwijd, zet Nederland in op een ecologisch houdbaar voedselsysteem. De focus ligt op het terugdringen van voedselverliezen en -verspilling door ketenpartners, beter benutten van biomassa en het optimaliseren van hergebruik. Ook steunt de Nederlandse overheid kennisontwikkeling van boeren in het buitenland, die te maken krijgen met de gevolgen van klimaatverandering ([Kamerbrief Voedselagenda voor veilig, gezond en duurzaam voedsel, oktober 2015](#)).

In 2014 publiceerde Oxfam Novib een [rapport](#) waarin de CO₂-bijdrage van de grootste tien voedselbedrijven is becijferd. Deze bedrijven stoten samen meer CO₂ uit, dan alle Scandinavische landen bij elkaar, maar ondervinden tegelijkertijd last van klimaatverandering door stijgende prijzen als gevolg van overstromingen en droogtes. Op de [website Behind the Brands](#) is te vinden hoe elk van deze voedselbedrijven scoort op het thema klimaat en andere maatschappelijke thema's.

Actueel

Recente berichten van Groen Kennisnet over Voedsel en klimaat

- [Verduurzaming met impactbedrijven](#)
- [Terra College Groningen wint landelijke MBO Challenge Voedselverspilling 2019](#)
- [Stijging in verkoop van voedsel met een duurzaamheidskeurmerk](#)
- [Rapport IPCC: mogelijk voedseltekort vanaf 2050](#)
- [Verduurzaming voedselketens](#)
- [Wat is de echte en eerlijke prijs van voedsel?](#)
- [Ideeën voor verduurzaming voedselproductie](#)
- [Verse groenten voor minister Schouten ter afsluiting van het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma](#)
- [Naar een andere eiwitbalans](#)
- [Klimaatverandering en wereldvoedselvoorziening](#)
- [Geslaagde workshopdag duurzame voedselproductie en -consumptie](#)
- [Smakelijk eten moet consument tot duurzame keuzes verleiden](#)
- [Milieubelasting van Nederlandse voedselconsumptie](#)

Meer publicaties

- [Een circulair voedselsysteem is meer dan sluiten van kringlopen](#), artikel Wageningen University and Research, 2016

Laatste wijziging aan dit dossier:

20 mei 2019

(Bron foto's: Shutterstock)

Groen Kennisnet

Volg ons op:

- › Over Groen Kennisnet
- › Contact
- › Disclaimer
- › Privacy & Cookie-verklaring
- › Wegwijs in Groen Kennisnet

- › Dossiers
- › Agenda
- › Vakbladen
- › Nieuws
- › Aanmelden nieuwsbrief

- › RSS feeds
- › Community
- › Kennisbank
- › Wiki Groen Kennisnet
- › Themaweken

Mogelijk gemaakt door [Groen Kennisnet](#)